

CONSILIEREA ȘI ORIENTAREA ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Elevii cu părinți plecați la muncă în străinătate prezintă anumite vulnerabilități pe care societatea trebuie să le ia în considerare. Acești elevi, de cele mai multe ori aflați în grija unuia dintre părinți sau a unei rude, retrăiesc trauma separării de părintele plecat, suportă consecințele unui dezechilibru psiho-emoțional care poate avea efecte nocive pe termen lung. Unul dintre aspectele care presupun suport psihologic de specialitate pentru acești copii este determinat de atitudinea lor față de evoluția ulterioară a propriei vieți, inclusiv în ceea ce privește orientarea lor profesională. De aceea, rolul consilierului psihoeducațional poate fi unul important în orientarea de carieră a elevului.

Termenul de *consiliere* are numeroase definiții. Pentru elevii cu CES este potrivită definiția care redă înțelegerea faptului că în consiliere *persoanele interacționează în scopul oferirii și primirii de ajutor*. Consilierul îl ascultă pe consiliat, comunică cu acesta, dar nu acționează și nu hotărăște în locul lui.

Consilierea persoanelor cu insuficiențe, deficiențe sau dizabilități are caracteristici specifice. Consilierea elevilor cu CES are loc în colaborare cu medici, psihologi, psihopedagogi, asistenți sociali, cu familia. Consilierul obține de la specialiști informații despre conduita consiliatului și le pune la dispoziția acestuia, cu evidențierea aspectelor pozitive și posibilităților, oportunităților de integrare (școlară, profesională, socială).

Perspectiva din care lucrează consilierul este de întărire a părților pozitive, de maximizare a potențialului consiliatului pentru asumarea de roluri sociale posibile și realiste, care oferă perspectiva unor performanțe bune.

Sintagma *elev cu nevoi/ cerințe educative speciale (CES)* a fost inventată atunci când criteriul educațional a reușit să coordoneze criteriile medicale, psihologice și sociologice de evaluare și orientare școlară și profesională a elevilor cu insuficiențe, incapacități, tulburări sau dificultăți fizice, senzoriale, intelectuale.

În fiecare generație de elevi există copii cu deficiențe, adică cu pierdere, insuficiență sau anomalie, tranzitorie sau definitivă, a structurilor de funcționare fiziologică sau psihologică. În relație cu mediul școlar, ei pot dobândi un handicap, ca o consecință posibilă dar nu obligatorie a dezavantajului, dat de funcționarea deficitară. Când incapacitatea sau limitarea, rezultată din deficiențe, se transpune în dezavantaj handicapant, este necesară orientarea spre instituții speciale de învățământ. Dar handicapul poate fi prevenit sau diminuat în multe cazuri. Soluția preconizată indică răspunsuri educative adecvate la nevoile elevului, formulate ca cerințe speciale. Când aceste răspunsuri sunt adecvate și suficiente pentru susținerea dezvoltării personale și adaptării școlare, atunci se poate vorbi de o posibilă integrare socială și profesională.

Dificultățile de învățare sunt întâlnite frecvent în copilăria mică și mijlocie, dar și la adolescent și adult. Ele apar în activitatea de rezolvare a sarcinilor de învățare și desemnează un comportament inadecvat, ineficient, inoperant, cu randament scăzut.

Persoana cu dificultăți de învățare, indiferent de sursa acestor dificultăți, este cea care riscă să nu se înscrie în direcția finalităților educaționale cu vocație universală, deoarece prezintă întârzieri semnificative față de nivelul obișnuit al achizițiilor școlare, în raport cu programa și cu cadrul de referință constituit de majoritatea colegilor. Aceste întârzieri îi contrariază pe cei din jur, fiindcă elevii nu au deficiențe fizice, intelectuale sau senzoriale. Acest tip de persoană este apreciat de anturaj ca având potențialul intelectual necesar pentru a face parte din viața grupului sau comunității, la un nivel echivalent cu al celorlalți și reprezintă un dezavantaj în relațiile persoanei cu mediul fizic, familial, școlar, profesional, social.

Starea biologică sau psihologică a persoanei este cea care determină dezavantajul și conduce la instalarea unui handicap. Alteori determinantul major este mediul social în care individul se naște și se dezvoltă. Pentru a explica eșecul școlar al elevilor proveniți din medii defavorizate economic și cultural, este adesea utilizat termenul *handicap sociocultural*. În definirea acestui concept, accentul este pus de unii autori pe handicapul intelectual sau lingvistic, iar de alți autori pe tulburările de ordin afectiv.

Pentru a preveni sau remedia acest tip de handicap este necesar un răspuns psihopedagogic adecvat la cerințele speciale de compensare a carențelor din mediul de proveniență. Toți specialiștii susțin despre acest tip de copii că au lipsuri sau insuficiențe psihologice. Totodată, ei au constatat că insuficiențele pot fi compensate prin metode psihopedagogice adecvate.

Elevul cu handicap sociocultural va trebui să fie diferențiat de elevul cu tulburări de învățare, elevul cu handicap și elevul cu deficiență mintală.

Nevoia educativă specială este o stare a persoanei sau organismului, în absența unor condiții interne prealabile, necesare în dezvoltare. Atingerea nivelului de satisfacție este îngreunată în mediul școlar. Nevoia specială de educație ia forma dinamică a cerinței față de educație, ca diferență între starea actuală și un nivel superior, proiectat, de dezvoltare, achiziție educațională și realizare profesională, familială, socială.

Nevoile speciale ce decurg din deficiențe care generează handicapuri iau forma unor cerințe adresate școlii. Termenul de "școală" are aici sensul cel mai larg, desemnând orice instituție sau organizație dedicată educației. Școala este solicitată să ofere mediul necesar oricărei ființe umane pentru instrumentarea sa în vederea supraviețuirii, calității vieții, deciziei în cunoștință de cauză, învățării permanente și adaptării la schimbarea vieții sociale și profesionale.